

מאמר על מצוות עונה

יצחק שפירא

עריכה: אביחי אביעזר

לקבלת הקובץ ולתגובות:

kenig1986@gmail.com

מצוות עונה¹

קשר בין איש לאשה מורכב מצדדים שונים והפוכים זה מזה: מצד אחד קשר בין איש לאשה יכול להיות קדוש, ולהוות משל לקשר עם ה', והשכינה תשרה בקשר הזה, ומצד שני קשר בין איש לאשה יכול להיות מקום מאוד נמוך ומלא יצרים ועבירות.

מצד אחד קשר בין איש לאשה יכול להיות מלא באהבה ורעות בין שני בני הזוג, ויכול לגרום לבני הזוג להיות תלויים זה בזה ומחוייבים זה לזה, ומצד שני היצר שיש בקשר בין איש לאשה גורם לאדם דווקא להיות שקוע בעצמו ולרצות את התאוה שלו, ולא להיות רגיש לבן הזוג.

האדם מודע לניגודים הללו שיש בקשר, וברצון הטוב שלו הוא רוצה למשוך לכיוון הצד הטוב ולהדגיש אותו. הוא רוצה שבקשר בינו לבין בן הזוג יהיה יותר קשר ופחות אנוכיות, והקשר יוכל להיות משל לה'. כחלק מהרצון הטוב הזה האדם רוצה שמעשה המצווה יביע כמה שיותר דברים טובים, ויבטא את הרצון שלו שיהיה טוב לשני.

על מנת למשוך לכיוון הצד הטוב ולתקן את החלק היצרי, צריך לשים לב שיש הבדל בין האנוכיות שביצר אצל האיש, לבין האנוכיות שביצר אצל האשה:

החלק האנוכי שביצר גם יותר אצל האיש. הרצון היצרי של האיש קיים גם כאשר האשה לא רוצה בו², בעוד האשה רוצה שהאיש ירצה, ולכן אצל האיש בולט יותר עד כמה היצריות שלו היא בלתי מתחשבת. אמנם, אף על פי שהאשה רוצה שהאיש ירצה - אין זה אומר שהיצריות שלה היא לא אנוכית: ברצון היצרי שלה, האשה רוצה שהאיש ירצה דווקא את מה שהיא רוצה, ולא חשוב לה מה באמת האיש רוצה. אלא שהאנוכיות של האשה פחות גסה ויותר עדינה, ואצלה פחות בולט חוסר ההתחשבות שביצריות.

מצוות עונה מחזקת את הצד הטוב

אם כן, טבע האדם, שבא לידי ביטוי בקשר, מורכב מרצון טוב ומרצון לא טוב. מצוות עונה מחזקת את הרצון הטוב, ומתקנת את הרצון הלא טוב. מצוות עונה אומרת שה' רוצה את הקשר בין האיש והאשה, ועצם הרצון של ה' במעשה המצווה מהווה השראה למעשה הזה, ומחזק אצל האדם את האמון בחלק הטוב שבקשר, ואת הרצון שהקשר יביע כמה שיותר דברים טובים.

---

¹ התורה הטילה את החיוב של מצוות עונה על האיש, ולכן המאמר הזה מדבר בעיקר מצד זווית ההסתכלות של האיש. ישנם קשיים נוספים שיכולים להיות במצוות עונה, שמתעוררים מצד זווית ההסתכלות של האשה, והם נושא למאמר אחר.

בנוסף, המאמר לא מתייחס ליחס בין מצוות עונה ל'קדושים תהיו' - קדש עצמך במותר לך', אלא מתייחס למצוות עונה בלבד. היחס בין מצוות עונה ל'קדושים תהיו' גם הוא נושא למאמר בפני עצמו.

² חז"ל אומרים שבעריות הרצון היצרי של האיש קיים גם כאשר האשה לא נמצאת - "עריות בין בפניו בין שלא בפניו נפיש יצריה" (הגיגה יא, ב).

אמנם מצוות עונה מחזקת את החלק הטוב לא רק על ידי השראה כללית, אלא היא גם דורשת מהאדם. המצווה מכוונת את האדם להתמקד במעשה המצווה ברצון ה', ולא באנוכיות שלו.

מצוות עונה היא מצווה שמוטלת על האיש. החיוב הזה מסתדר עם מה שנכתב, שמצוות עונה עוזרת לאדם להחליש את האנוכיות שביצור, ואצל האיש, כאמור, היצר גם יותר.

בנוסף לכך שמצוות עונה מכוונת את האיש להתמקד במעשה המצווה ברצון של ה' ולא באנוכיות של עצמו, מצוות עונה מכוונת את האיש להתמקד ברצון של אשתו. וכך כתוב בטור:

כי העונות שקבעו חכמים, על דרך סתם קבעו אותם, כי אמדו דעת האשה שהיא מתפייסת בכך. אבל אם רואה שהיא מבקשת יותר על ידי התקשטותה והשתדלותה לפניו, חייב לשמחה בדבר מצוה³.

כלומר יש שני חלקים במצוות עונה: החלק הראשון הוא מחוייבות לזמנים קבועים שבהם על האיש לפקוד את אשתו. החלק הזה של המצווה מביע יותר את המחוייבות של האיש לרצון ה'. בחלק השני האיש מצווה להיענות לרצון של אשתו, ולפקוד אותה כאשר היא רוצה בכך⁴. החלק הזה עיקרו לכוון את האיש להתמקד ברצון האשה ולא ברצון האנוכי שלו.

בין בחלק הראשון ובין בחלק השני המצווה מכוונת את האיש לא להתמקד ברצון שלו. בכך המצווה מעדנת את היצר של האיש, מחלישה את החלק האנוכי שבו, ומדגישה ומוציאה לפועל את החלק הטוב שבו.

הקשיים שיש בהבנת מצוות עונה

עד כאן מצוות עונה הוצגה כמצווה שמרסנת את הרצון היצרי של האיש, ומכוונת את האיש לא להתמקד בו. התפיסה הזו של מצוות עונה אמנם מעדנת את היצר, אבל היא גם מעוררת קשיים:

מכך שמצוות עונה מכוונת את האדם לא להביע את הרצון שלו, האיש מבין שלא טוב שהוא ירצה את מעשה המצווה. עליו להביע את הרצון של ה' ולהיענות לרצון של אשתו, אבל לא להביע את הרצון שלו. הקושי שעולה מההבנה הזו הוא, שהאיש מרגיש חזק את הרצון שלו. מצד אחד האיש מרגיש שהוא רוצה, אבל מצד שני הוא מבין שהתורה מכוונת אותו ודורשת ממנו שלא לרצות, ולכן הוא מאוד מתוח: הוא מצפה מאוד לראות שאשתו רוצה, שכן אחרת יתברר שמעשה המצווה מביע את הרצון שלו. כיוון שהוא מאוד מצפה לרצון של אשתו, הוא גם נתון בציפיה לא מתוקנת שמעסיקה אותו יותר מידי, וגם זה עלול לגרום לו לאכזבה מאשתו או כעס על אשתו.

³ אורח חיים סימן רמ.

⁴ הפירוש הפשוט של המילה 'עונתה' הוא מלשון עת וזמן, הזמן שלה, הזמן המוקדש לה (ראה אבן עזרא ורמב"ן לשמות כא, י), אמנם ניתן לדרוש את המילה 'עונה' גם מלשון מענה (ראה בספר יין משמח של הרב יצחק גינזבורג, חלק ג עמוד קד, ובכמה מקומות).

יותר מזה, אפילו כאשר האשה כן רוצה, האישה מרגיש שהוא לא יכול לומר שבמעשה המצווה הוא רק מביע את רצון ה' ונענה לרצון אשתו. בסופו של דבר אפילו שה' רוצה בזה ואשתו רוצה בזה - האישה מרגיש בדרך כלל בעיקר את הרצון שלו, וזה גורם לאישה גם להרגיש שהוא לא בסדר, שכן לא טוב שהוא יביע את הרצון שלו, וגם להרגיש שהוא מרמה את ה' ואת אשתו, ובעיקר את עצמו.

לא רק אצל האישה נוצר מתח, אלא גם אצל האשה, והאשה לא יודעת אם טוב לרצות את מעשה המצווה או לא. היא רואה שהאישה מאוד מתאמץ שלא להביע את הרצון שלו, וממילא היא מבינה שלא טוב להביע את הרצון שלה במעשה המצווה. גם אם האשה רוצה את מעשה המצווה בשביל להיטיב עם האישה - מי אמר שזה מיטיב איתו? אולי זה לא טוב לו, או שהוא לא רוצה בזה, כי זה מגשם אותו? האשה לא יכולה לשאול את האישה אם טוב לו שהיא תרצה את מעשה המצווה או לא, כי על פי ההשקפה הזו האישה אמור לרצות את מעשה המצווה רק בגלל שהאשה רוצה בו, וממילא הוא לא יוכל לומר שהוא רוצה בזה.

הקשיים הללו הם מלבד קושי פשוט שקיים אצל האשה: אם האישה רוצה את אשתו רק כאשר אשתו רוצה אותו - האשה מרגישה שבכך שהיא נענה לה, היא עושה לה טובה, וזה לא נעים לה. האשה לא רוצה קשר שבנוי על כך שהיא עושה לה טובה, אלא רוצה שבעלה ירצה בה מראש.

שני סוגי יצרים

לפני שנתייחס לקשיים שהוצגו, נתבונן שוב ביצרי הקיים בקשר בין אישה ואשה.

לעיל הוסבר שהאנוכיות שביצרי גורמת לאישה לרצות גם כאשר האשה לא רוצה. אבל כאשר מעיינים בדבר רואים שיש גם משיכה הפוכה. בקשר בין אישה ואשה יש שני חלקים אנוכיים: יש אנוכיות של האדם בכך שהוא רוצה למלא את תאוותו, ויש אנוכיות עדינה יותר, אנוכיות שבה האדם רוצה לחוש שבן הזוג זקוק לו. באנוכיות הזו יש מלחמה סמויה בין האישה והאשה מי יותר נזקק ומי פחות נזקק.

האנוכיות העדינה היא הפוכה מהאנוכיות שברצון למלאות את התאוה. ברצון של האישה למלא את התאוה הוא רוצה את הקשר, ולא כל כך מעניין אותו לחכות להיענות לרצון של האשה. לעומת זאת באנוכיות השניה, העדינה יותר, כל אחד מבני הזוג רוצה לחכות עד שהשני יהיה זקוק לו, ורק אז הוא ייענה.

בשביל שיהיה קשר טוב בין אישה לאשה על האישה לרצות את אשתו, ולהביע את הרצון הזה. לא רק שהיא צריכה להביע את הרצון שלו, אלא כדי שהקשר יהיה טוב הוא גם צריך לרצות אותו עד כדי כך שהוא יהיה נזקק. אבל האנוכיות של האישה מעכבת אותו מלהביע את הנזקקות שלו. מצד האנוכיות שלו האישה היה מעדיף לא לגלות לאשתו שהוא זקוק לה, אלא להמתין עד שהיא תהיה זקוקה לו.

האנוכיות של האישה שמושכת אותו לא להביע נזקקות, ולחכות שהאשה תביע את הנזקקות שלה, נובעת גם מאנוכיות נוספת: הוא נהנה להיות פסיבי. כאמור, בשביל שיהיה קשר טוב בין אישה לאשה על האישה לרצות את אשתו, ולהביע את הרצון הזה. הרצון של האישה צריך להיות כל כך חזק, ועליו להיכנס אליו כל כך עד שזה יגרום לו להיות זקוק

לאשתו. אם האיש נהנה להיות פסיבי, ולא מביע את הרצון שלו באשתו, או מביע אותו בצורה חלשה - לא יוכל להיווצר מזה קשר טוב.

הקושי שנוצר משני הסוגים של האנוכיות

אם כן, קיימים שני סוגי אנוכיות: הסוג הראשון הוא רצון של האיש לספק את הרצונות שלו, והסוג השני הוא רצון של האיש לשדר שהוא לא נזקק לקשר, אלא האשה היא הנזקקת.

אף על פי שאלו שני רצונות הפוכים, בדרך כלל הם באים יחד: לאיש נראה שאם הוא יהיה היוזם של הקשר זה יהיה יצרי וגס, ולכן הוא מעדיף לא לרצות, ולחכות שהאשה תרצה. אלא שהיצר דוחק בו, ולכן בסופו של דבר הוא כן יוזם את הקשר. אבל אף על פי שהוא יוזם את הקשר, ונראה שהוא רוצה את הקשר, בפנים הוא פסיבי, הוא לא רוצה. הוא חש שהוא לא רוצה להיות זקוק לאשה, והוא נזקק אליה בעל כרחו.

כאשר האיש חש שהוא זקוק לאשה בעל כרחו, בגלל שהיצר דוחק בו, האיש לא משדר לאשה שהוא רוצה בה, אלא משדר לאשה שיש לו יצר. הוא נתון בצרכים שלו, והקשר איתה הוא בשבילו, במקום שהוא יכניס את עצמו לנזקקות, כדי שהאשה תשמח מכך שהוא נהנה להיות זקוק לה.

כיוון שהאיש לא משדר שהנזקקות שלו היא חלק מהקשר, גם האשה לא תופסת את הנזקקות של האיש כחלק מהקשר, וממילא היא לא שמחה להיענות לה. התגובה הזו של האשה גורמת לאיש לחוש שהאשה לא שמחה למלאות את תפקידה כאשתו.

"ישמחנה בדבר מצווה"

כאמור, מצוות עונה מוטלת על האיש. לכן על האיש ליזום את הקשר לפי הזמנים שקבעו חכמינו, והיוזמה הזו של האיש היא חלק מהמצווה. כאשר האיש יוזם את הקשר, הוא מביע את הנזקקות שלו לאשה, וגורם שהאשה לא תיאליץ להביע את הנזקקות שלה. בנוסף, כאשר לאיש נראה שאשתו משתוקקת אליו, הוא מחוייב ליזום ולהחליט על מעשה המצווה, כדי שהיא לא תצטרך לחשוף את נזקקותה, ולעמוד תלויה בלי לדעת האם האיש ייענה לה או לא.

החיוב הזה יכול להיות לא נעים לאיש, כיוון שבו הוא חושף את הנזקקות שלו לאשה, והרבה פעמים הוא היה מעדיף שאשתו תיזום את השיחה ואת ההחלטות בנושא הזה. החיוב שמצוות עונה מטילה על האיש מתקן את היצר שלו, וגורם לו להביע את הרצון שלו באשתו ואת הנזקקות אליה⁵.

⁵ כתוב בשולחן ערוך שבשעת מעשה המצווה יכול האיש לדבר עם האשה בענייני תשמיש "כדי להרבות תאותו" (אבן העזר כה, ב). המקור של דברי השולחן ערוך הללו הם בדברי הטור, והטור כותב שהמקור לדברים הוא שכך האמורא רב היה עושה (ברכות סב, א). נראה לומר שהסיבה שבשלה כך היה רב נוהג היא מה שכתוב בפנים: ככל שהאיש מראה לאשה עד כמה הוא זקוק לה, כך הוא יותר "משמח את אשתו בדבר מצווה".

חכמינו אומרים שעל האיש לכבד את אשתו יותר מגופו⁶, ולענייננו הכוונה היא שעל האיש לכבד את האשה ולרצות שהיא לא תצטרך לבטא את הנזקקות שלה. זוהי המטרה העיקרית של הזמנים הקבועים שבמצוות עונה: על ידי מצוות עונה האשה יכולה להיות רגועה ונינוחה, כיוון שהאיש רוצה בה עוד לפני שהיא צריכה לבטא את הצורך שלה בכך שהאיש ירצה אותה, וכמו שכתוב "ומצאנה מנוחה אשה בית אישה"⁷.

חלק עיקרי ממצוות עונה הוא שהאיש יראה לאשתו שהוא רוצה אותה. חכמינו אומרים שעל האיש "לשמח את אשתו בדבר מצווה"⁸, כלומר במצוות עונה. האיש משמח את אשתו בכך שהוא מראה לה שהוא רוצה אותה עד כדי כך שהוא זקוק לה.

יותר מזה, כיוון שמצוות עונה היא ציווי של ה', היא מראה עד כמה ה' רוצה את הקשר בין האיש והאשה. דברי חכמינו "ישמחנה בדבר מצווה" פירושה שבמצוות עונה על האיש להראות לאשה עד כמה ה' שמח בקשר ביניהם, ועד כמה הוא עצמו רוצה בקשר הזה.

לעיל נכתב שחלק מהאנוכיות של האדם שגורמת לו לא להביע את הנזקקות שלו לאשתו, היא ההנאה שלו להיות פסיבי. כאשר אדם מתנהג בפסיביות, הוא עושה זאת כי הוא מחפש תענוג. התענוג הוא פנימי יותר מהרצון, ומרוב שהאדם מחפש תענוג, הוא לא רוצה אפילו לרצות שום דבר. אבל באמת תענוג חזק הוא תענוג שמוליד אצל האדם רצון, ותענוג שלא מוליד רצון הוא תענוג קטן וחלש.

לה' יש תענוג גדול מהקשר בין האיש והאשה, והתענוג הזה בא לידי ביטוי בציווי על מצוות עונה. כאשר האיש שם מול עיניו שהקשר בינו לבין אשתו עושה נחת רוח לה', וה' מצווה אותו בכך, האיש יכול להרגיש טעם טוב בתוך הרצון שלו, וזה יכול לעורר אותו לרצות מאוד, ולא להיכנס למקום פסיבי לא רצוי.

הלשון של חכמינו שהזכרה לעיל, היא "ישמחנה בדבר מצווה", ומדויק הלשון עולה שיש כאן שני חלקים שמשמחים את האשה: משמח את האשה שהקשר הוא מצווה, כלומר שה' רוצה בזה, והאיש משמח את האשה בכך שהוא זקוק לה, והקשר איתה גורם לו להתלהבות וחיות⁹.

כיוון שכחלק ממצוות עונה מוטל על האיש לרצות בקשר עד כדי היזדקקות לאשתו - ממילא הקשיים שהוצגו לעיל מתרככים ומתעדינים: כאשר האיש מביע את הרצון שלו בקשר כחלק ממצוות עונה - יש ברצון הזה מצווה. ממילא גם האשה יכולה להביע את הרצון שלה בקשר בצורה טובה יותר. לעיל נכתב שיש שוני בין הרצון של האיש לרצון של האשה: ברצון של האיש יש תוקף, שהוא רוצה באשה גם כאשר היא לא מביעה את הרצון שלה, ולעומת זאת

בגמרא שבה מובא הסיפור הזה על רב, מסופר גם שתלמידו של רב אמר על ההנהגה הזו ש"דומה רב כמי שלא טעם טעם תבשיל". כלומר מרוב שרצה לשמח את אשתו, הוא התלהב כל פעם כל כך עד שהיה נראה כאילו זו הפעם הראשונה.

⁶ יבמות סב, ב. רמב"ם אישות טו, יט. וראה בספר טעם מצווה של הרב יצחק גינזבורג לפרשת בשלח, תחת הכותרת 'כבוד ועונג בעונה'.

⁷ רות א, ט.

⁸ פסחים עב, ב.

⁹ בכל זה ראה גם בספר 'בעתה אחישנה' של הרב יצחק גינזבורג עמוד רפו הערה לג.

הרצון של האשה הוא שירצו בה. כאשר ההשראה של הקשר היא שה' רוצה בזה, מעשה המצווה מביע טוב יותר את הרצון של האשה, שרוצה שירצו בה.

שלושה חלקים במצוות עונה

אם כן, ישנם שלושה חלקים במצוות עונה שמקטינים את האנוכיות של האיש:

א. במצוות עונה על האיש לא להביע את הרצון האנוכי שלו, אלא לעשות את מצוות ה' ולהיענות לרצון של האשה. בכך קטנה האנוכיות שקיימת בתאוה.

ב. במצוות עונה על האיש להיות מודע לכך שלה' יש תענוג מהקשר, והתענוג הזה של ה' צריך לגרום לאדם לרצות את הקשר בינו לבין אשתו. בכך קטנה האנוכיות של האיש שקיימת בפסיביות שלו.

ג. על האיש גם להיכנס לרצון עד כדי שהוא זקוק לאשתו, וגם להביע את הנזקקות הזו, ולא לחכות עד שהאשה תביע את הנזקקות שלה. בכך קטנה האנוכיות שגורמת לאיש לחכות עד שהאשה תביע את הנזקקות שלה.

לתכנן את הקשר ולבחור בו

היוזמה של האיש כחלק ממצוות עונה יכולה להתחלק לשני חלקים: החלק הראשון הוא שהאיש יזום ומביע את רצונו לקראת מעשה המצווה. החלק השני הוא מראש: האיש יזום שיחה לקבוע מראש את הזמנים הקבועים לקיום המצווה, לשבוע הקרוב או לחודש הקרוב וכדומה, על פי המצב¹⁰.

כאמור, מה ש'משמח את האשה בדבר מצווה' הוא לראות שה' שמח בקשר, ושהאיש זקוק לה. במה שהאיש יזום ומביע את רצונו בשעת המעשה בולט יותר החלק שבו האיש מביע את נזקקותו לאשה. במה שהאיש יזום שיחה לתכנן את הזמנים מראש, בולט יותר החלק שהקשר הוא מצווה, וה' שמח בקשר ביניהם.

כאשר האיש מתכנן ויזום מראש, שני סוגי האנוכיות שעליהם דובר קטנים בצורה משמעותית: האנוכיות שבתאוה קטנה, כיוון שזה לא בשעת מעשה, והאיש לא מביע את הרצון שלו כיצר דוחק וכתאוה, אלא כמצווה שה' רוצה בה. כך מצוות עונה משרה על הקשר כולו אווירה טובה.

גם האנוכיות השניה, האנוכיות שמושכת את האיש לא להביע את הרצון בקשר, גם היא קטנה: כיוון שהאיש מתייחס למעשה המצווה מראש כרצון ה', גם בשעת מעשה החשק של האיש מקבל הקשר טוב ואמיתי. האיש יכול להיות

---

¹⁰ בהלכה כתובים זמנים קבועים שבהם על האיש לפקוד את אשתו (ראה שולחן ערוך אורח חיים רמ, א). למרות שיש זמנים קבועים, ולמרות שהאיש והאשה רוצים בקשר - הקשר לא ייעשה ממילא, ועל האיש ליזום ולקחת אחריות על הזמנים הקבועים. בפרט שהרבה פעמים הזמנים הקבועים נדחים ממקומם בגלל מחלה, או אירוע מיוחד או אירוח וכדומה. בזמנים כאלו על האיש, כחלק ממצוות עונה, ליזום שיחה ולקבוע את הזמנים מראש.

פחות פסיבי, ולהיכנס לחשק שלו ולהזדהות איתו, כי הוא יכול להרגיש שהוא רוצה במעשה הזה לשמח את אשתו, ולא רק להשתחרר מהתאוה שלו.

יש נטיה לחשוב שאם לא קבועים זמנים מראש הקשר הוא יותר טבעי. מצוות עונה מלמדת אותנו שטוב שהזמנים קבועים. אם הזמנים לא קבועים, רוב הזמן יש מתח ואכזבה, ורק לפעמים יש קשר ומנוחה ורוגע. לעומת זאת, אם מתכננים את הזמנים מראש, אז הקשר הוא תמידי, ומעשה המצווה משרה טוב ונינוחות גם בשאר הזמן, ולא רק בשעת מעשה המצווה. כך האשה יכולה לחוש שכל הזמן היא מסביב לקשר עם בעלה, והקשר הוא מרכז החיים, והחיים מסתובבים סביבו. כמו שאנו אומרים ביחס לשבת "היום יום ראשון בשבת, היום יום שני בשבת וכו'". וכעין זה מצינו שאם מדליקים את המנורה בכל לילה, זה נקרא "נר תמיד", ואם מקריבים קרבן פעמיים ביום זה נקרא "עולת תמיד"¹¹, כלומר כאשר יש לפעולה תדירות קבועה היא נקראת 'תמיד'.

כאשר הקשר לא מתוכנן וקבוע מראש, ומחכים שהוא יתרחש באופן טבעי, הוא מביע הרבה דחף ויצר דוחק. לעומת זאת, כאשר הקשר מתוכנן מראש, הוא מביע בעיקר בחירה. על ידי מצוות עונה הקשר נהיה קשר טוב, קשר של בחירה, ולא קשר של צורך ודחף¹².

כאמור, כאשר הקשר קבוע ומתוכנן הוא תופס את כל הזמן, הוא תמידי. התמידיות הזו של הקשר גורמת אצל האיש תחושה הפוכה משל האשה: אצל האשה התמידיות של הקשר נותנת לה תחושה שהיא שורה כל הזמן בתוך הקשר, והיא יכולה להיות מונחת כל הזמן בכך שהיא רצויה ואהובה. לעומת זאת אצל האיש התכנון והקביעה מראש מאפשרת לו להסיח את הדעת מן היצריות, ולא להיות נתון בה, ובדרך ממילא הוא מונח בקשר עצמו.

הקשר עם ה'

בתחילת המאמר נכתב שכאשר הקשר בין איש לאשה הוא קשר טוב, השכינה שורה בו, והוא יכול להיות משל לקשר בין הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל. גם בנמשל, בקשר עם ה', אנחנו מאוד רוצים שה' יבחר בנו מראש, ולא נרגיש שהוא רק נענה לרצונות שלנו, או שהקשר תלוי רק בספונטניות, והוא לא יציב ואמיתי. אנחנו רוצים שה' יכרות איתנו ברית, ויהיה לנו את הרוגע והנחת לדעת שה' בוחר בנו ורוצה אותנו תמיד.

אפשר לומר ששבתות הן הזמנים הקבועים שה' קבע שבהם נתענג על הקשר איתו. בשבת עם ישראל מתענג על הקשר עם ה' כמו שכתוב "אז תתענג על ה'", ושבת היא הזמן שה' קובע, כמו שחזו"ל אומרים ששבת היא 'קביעה וקיימא'. כשם שיש זמנים קבועים שה' קובע מראש, כך יש זמנים שעם ישראל קובע מתוך רצון לשמוח בשמחת ה', ואלו המועדים שעליהם כתוב "אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם"¹³, וחכמינו דורשים ואומרים שכאילו כתוב

¹¹ ראה שמות כז, כ ורש"י שם.

¹² על מעלת הקשר המתוכנן ראה גם 'בעתה אחישנה' עמוד רפז הערה לה. וראה לקמן הערה 15.

¹³ ויקרא כג, לז.

"אִתְּם"¹⁴. עם ישראל קובע את הזמן, וה' אומר שזה כאילו זמן שהוא רוצה - "מועדי ה'". שכן כאשר ה' רואה שאנחנו משתוקקים לקשר איתו, הוא יוזם ואומר שזה בעצם קשר שהוא רוצה¹⁵.

גם שבת וגם יום טוב הם מצווה, כלומר הם רצון ה'. אנחנו רוצים שה' ירצה בקשר בינינו, ואם זה לא היה רצון ה', לא היה בזה לא תענוג ולא שמחה, שכן היינו מרגישים שאנחנו רוצים בזה, וה' רק 'עושה לנו טובה' ונענה לנו. אבל כיוון ששבת ויום טוב הם רצון ה' - אנחנו מתמלאים מרצון ה', ומתענגים ושמחים בקשר איתו.

---

¹⁴ ראש השנה כה, א.

¹⁵ ומבואר באר"י שיש מעלה בשבת על יום טוב, וגם בכל יום טוב יש את הייחודיות שלו, ואת המעלה המיוחדת שלו שבבחינה המסויימת הזו היא יותר אפילו משבת. וראה 'בעתה אחישנה' עמוד רפז הערה לה, על מעלת הקשר כאשר הוא מגיע מצד האשה, ועל ההקבלה שלו לעבודת ה' על פי החסידות.